

Rozhovor s filozofkou Lenkou Bohunickou

Šanca dôstojne odísť

Má človek z morálneho hľadiska právo na túto voľbu, na rozhodnutie, ako naložiť so svojím životom a smrťou?

Ide o ťažko riešiteľnú otázku. Z hľadiska teoretickej úvahy má človek právo na život ako na prvé právo, ktoré mu je dané. Ukončiť ho násilným spôsobom predstavuje skutočne veľký problém. Jedná sa o filozofickú otázku, či má človek právo aj na smrť. Názory na túto problematiku sa zatiaľ zhodujú v tom, že nemáme právo život ukončiť, pretože sme si ho sami nezvolili. Život nám bol "darovaný". Jednoznačné stanoviská však k tejto téme zatiaľ neexistujú.

Aký je v tomto smere postoj odbornej verejnosti?

V teoretickej diskusii medzi lekármi a filozofmi sa eutanázia ako taká a v aktívnom zmysle rozhodne odmieta. Eutanázia sa rozlišuje na aktívnu a pasívnu: prvá znamená cieľené ukončenie života, druhá nie je celkom jasne definovaná a zahŕňa odmietnutie ďalších lekárskeho výkonov, zastavenie prísunov liekov atď. V tomto smere sa mi veľmi páčila štúdia profesora Rubina, ktorý hovorí, že je potrebné dať človeku šancu dôstojne odísť. Nie násilné ukončenie existencie človeka prostredníctvom niekoho iného, ale ponechať mu možnosť dožiť dôstojným spôsobom a v relatívnej pohode. Napríklad ľuďom v terminálnom štádiu onkologických chorôb by mala byť poskytnutá dostatočná fyzická i psychická starostlivosť, ktorá práve v týchto posledných štádiách života často absentuje.

Nie je však potrebné pristupovať ku každému prípadu individuálne?

-amozrejme, veď ak sa napríklad jedná o matku malých detí, treba život prolongovať do posledného dňa. Pokiaľ sa však jedná o človeka na konci svojej životnej dráhy, prístup je celkom iný a skutočne je potrebné dať mu šancu dôstojne umrieť. Osobne sa mi zdá toto stanovisko veľmi zmysluplné a akceptovateľné. Často sa stretávam s tým, že z jednej strany zaznievajú akademické diskusie na úrovni argumentácie práva na smrť a na život. Sú síce zmysluplne obhájené, ale na druhej strane stoja mimo reálnej situácie. Keď pred sebou vidíte človeka, ktorého životný beh sa blíži ku koncu a zomieranie je veľmi ťažké, objavujú sa otázky, kde je tá hranica paliatívnej (zmiernujúcej, ale neliečiacej) starostlivosti. Myslím si, že toto musia riešiť skôr ľudia, ktorí sa pohybuju v bezprostrednej blízkosti tejto starostlivosti.

Aký je teda váš osobný názor na eutanáziu z pozície filozofky a pedagogičky na katedre filozofie FFUK?

Je neakceptovateľné ukončiť život druhého násilne. Eutanázia nie je ničím, čo by bolo prijateľné, samozrejme, odhliadnuc od toho, že je to zneužívateľné. Myslím si, že človeku, ktorý sa nachádza v terminálnom štádiu ochorenia, treba predovšetkým poskytnúť čo najlepšiu starostlivosť a umožniť právo na dôstojnú smrť.

Môžeme v tejto súvislosti vôbec hovoriť o násilnom spôsobe smrti, keď to človek sám chce a vyberie si to?

-ealita je taká, že človek v rozličných situáciách môže mať pocit, že potrebuje ukončiť svoj život. Na hroznú bolesť zubov vám niekto povie: "Ja chcem radšej zomrieť!" Žiadosť o ukončenie života sa často prednáša v tom zmysle, že sa pre mňa život stal bremenom. Ale toto nezodpovedá realite, lebo psychika chorého je trochu zmenená.

Chcete tým naznačiť, že sa nachádza pod tlakom subjektivity bolesti...

Áno, ale ide tu aj o otázku sily charakteru, veď niekto je schopný sa so životom popasovať. To subjektívne rozhodnutie býva problematické najmä vtedy, ak je človek chorý. V Nemecku a v Spojených štátoch jestvujú eutanastické spoločnosti, kde sa zbierajú vyhlásenia ľudí, že v prípade zdravotne bezvýhodiskovej situácie, kedy už nebudú mať možnosť o sebe morálne rozhodovať, chcú, aby sa milosrdne ukončil ich život. Vo väčšine štátov toto nie je právne záväzný akt. Ide skôr o morálnu satisfakciu pre lekára, ktorý sa už nebude rozhodovať na nejaké heroické výkony, hoci právne bude za svojho pacienta stále zodpovedať. Prvý sľub lekára predsa je pomáhať životu a nie smrti, to je súčasťou Hippokratovej prísahy. To je ich životným poslaním: pomáhať životu do samého konca a aby aj ten bol dôstojný.

Ako však dokážeme objektívne posúdiť, kedy dochádza k bezvýhodiskovej situácii?

Skutočne nikto nie je schopný udať presnú hranicu. To si nikto nevezme na zodpovednosť. Je to veľmi problematické a preto žiadny onkológ jednoznačne nepovie, že od tejto chvíle absolútne prestáva bojovať.

zhovárala sa **Barbora Obuchová**

<http://www.noveslovo.sk/clanok.asp?id=7375&cislo=24/2000>